

Dámský teplý surcot

všední teplý oděv šlechtičny přelomu 13. a 14. století

popis oděvu

datace: přelom 13. a 14. století

vytvořeno: zima 2012

příležitost: běžné nošení za chladu

popis: Teplý vlněný svrchní oděv konzervativního střihu s tříčtvrtečním rukávem slouží pro všední nošení v chladném počasí. Je doplněn kápí, která se nosí hlavně shozená na ramena a nahrazuje tak v dané době ještě nepoužívaný límec, chrání výstřih a krk před chladem

Oděv je vyroben z vínové vlněné látky se vzorem rybí kosti, podšitý je kontrastní modrou látkou, která je vidět i na vyšíváních lemech, které zdobí výstřih okraje rukávů a kápě.

Oděv i kápě jsou zdobeny našitým lemem ze stejné látky, z jaké je vyrobena podšívka, na které jsou barevnou nití vyšíté listy doplněné kytičkami propojenými zlatou nití a drobnými kovovými zlatými čtylístky.

Oděv má dlouhé švy šité strojem, doplněné jsou zpevňovacími švy ručním stehem, také všechny okraje jsou obšívány a zpevňované ručně. Výšivka je zvláště vyšívána ručně na lemy a ty jsou následně našity na oděv.

Kápě je zcela čítá a i vyšívána v ruce.

Na fotografiích je oděv doplněn závojem aranžovaným s uzlem na straně. Jedná se o 4m dlouhý hedvábný závoj zhotovený původně k experimentům pokoušejícím se objasnit způsob nošení kruselaru nalezeného v pražské královské hrobce.

(výšivky oděvu a kápě Vladka)

obr. 1 celkový vzhled oděvu

Výroba oděvu

Střih oděvu

Střih oděvu je jednoduchý a skládá se z pásovitého předního a zadního dílu s bočními klíny. Boční klíny jsou vsazeny od průramku, přední a zadní klín v pase.

Průramky jsou mělké obloukovité, rukávy mají hlavici jen mírně tvarovanou do oblouku. Výstřih je mělký, kruhový.

Střih podšívky má stejný tvar jako střih hlavní látky.

Materiály

Jako svrchní tkanina je použit a vlněná látka se vzorem rybí kosti z vláken světle a tmavě vínové barvy.

Jako podšívka je použita jemná hustě tkaná bavlněná modrá látka (bez určení výrobce).

Strojní šití oděvu je provedeno běžnou polyesterovou strojní šicí nití. Obruby jsou šity ručně bavlněnou silnější tzv. „jeansovou“ nití, zpevňovací švy také.

Kápě je šita ručně bavlněnou jeansovou nití, obruby a zpevňovací švy kápě opět bavlněnou tzv. jeansovou nití.

Výšivky jsou provedeny vyšivací bavlnkou případně silně šitá zlatým dracounem s polyesterovou duší obtočenou dvěma zlatými pásky.

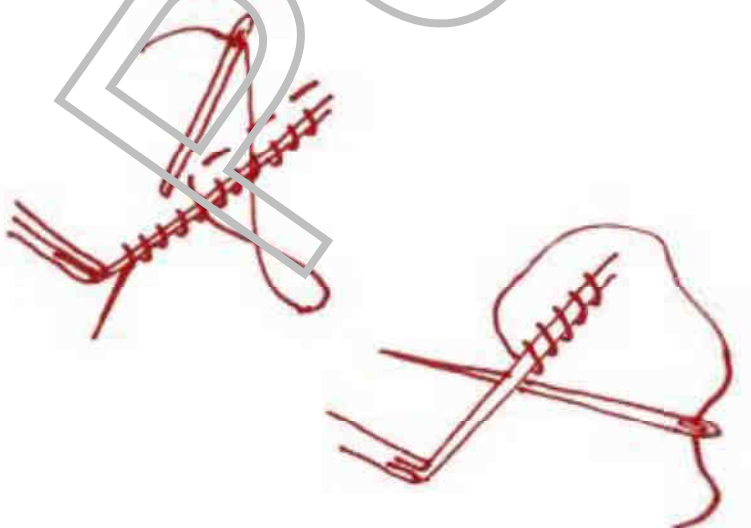
Krejčovské postupy

Všechny díly svrchní látky oděvu jsou nejprve strojně sešity k sobě, stejně tak díly podšívky. Následně jsou obě vrstvy sesazeny k sobě a sešity ručně a to švy dvou typů, pro krčnické okraje rukávů a dolní obruba jsou šity obrubovacím stehem se zpevňovacím švem, dlouhé strojní švy mají záložky složené a sžehlené na jedné straně, poté prošité zpevňovacím stehem, který kombinuje vždy kolem 5 stehů předních s jedním zpětným zajišťovacím.

Rukávy jsou nejprve sešity, podšity a zaobroubeny a teprve poté přišity do průramku hrubým švem šitým zvenčí.

Díly hlavní látky i podšívky kápě jsou nejprve sešity ručně kombinovaným předozadním stehem (5 stehů předních, jeden zajišťovací zadní), poté sesazeny k sobě a spojeny obrubou. Obruba je šita ručně obrubovacím stehem s průběžným zpevňovacím stehem ve vzdálenosti 0,5 cm od okraje.

Výšivky jsou na pásy látky provedeny samostatně, teprve poté jsou pásy vystříženy a našity na hotový oděv.

obr. 2 švy okraje oděvu a kápě

vyobrazení z pramenů

obr.3: rukopis Brusel ms9961-62 žaltář z Peterborough.

obr.4, 5 : rukopis BNL sign. ARUNDEL 83 žaltář Roberta de Wisle, fol. 124 a. 24v.

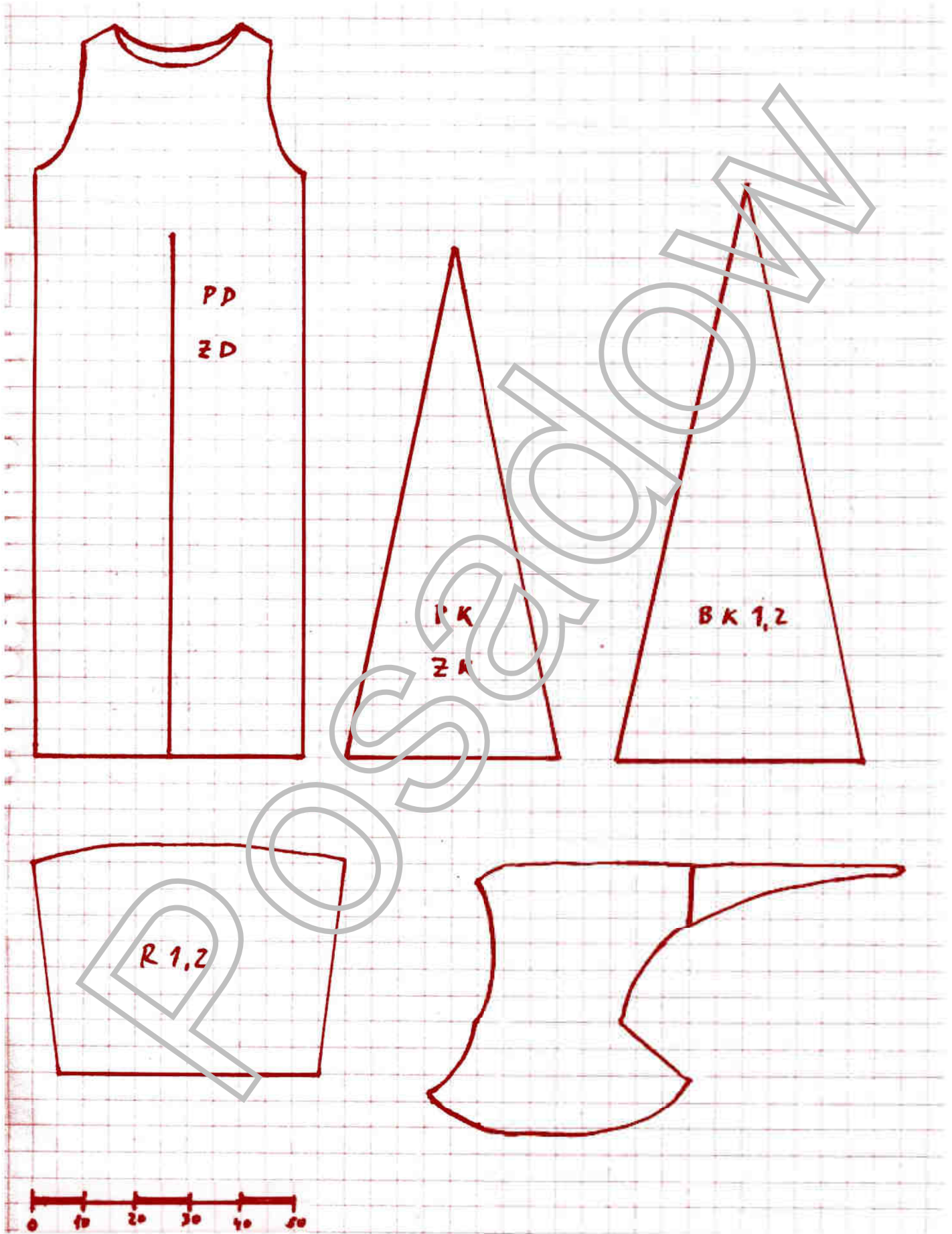
obr.6: rukopis tzv. „Kassel Wilhelm-codex“, Hessische Landesbibliothek Kassel, fol. 17v.

obr. 7 rukopis cpg 848 (tzv. Codex Manesse), Heidelberg. (č. 064)

obr. 8 rukopis cpg 848 (tzv. Codex Manesse), Heidelberg. (č. 006)

Střih oděvu

obr.9. střih realizovaného oděvu

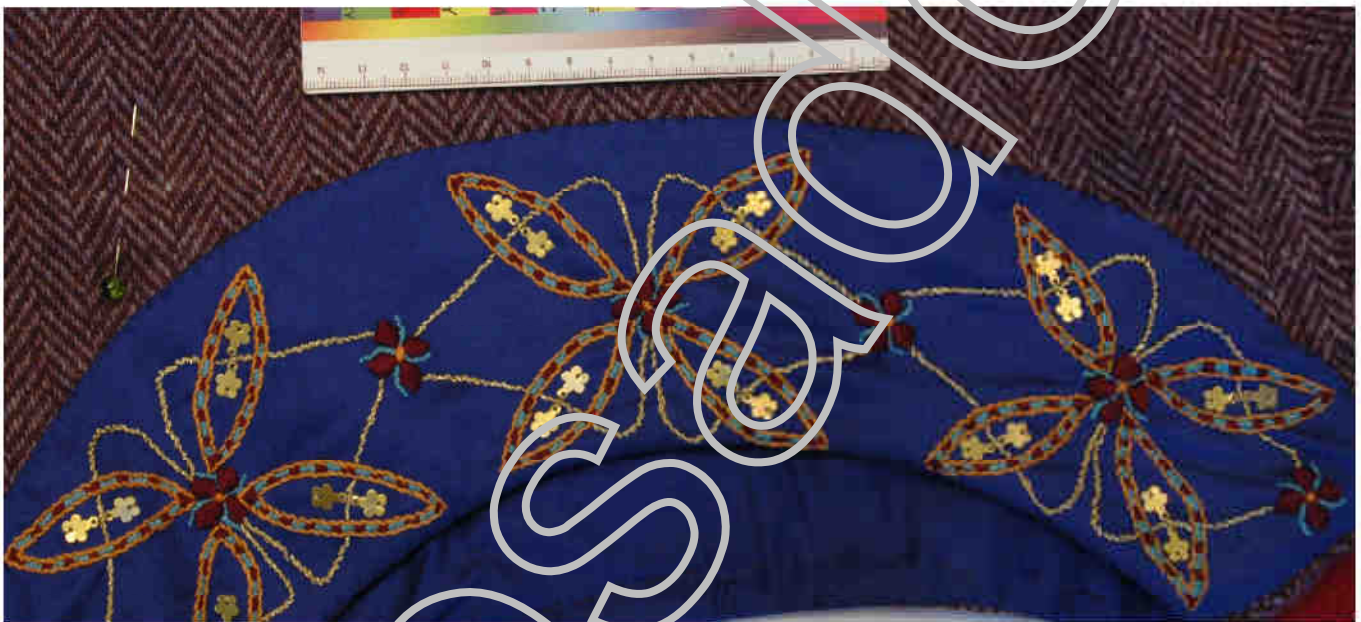

Fotografie detailů oděvu

obr. 10 vzhled hlavní látky

obr. 11 vzhled podšívky, ohraňovací a zpevňovací šev průkrčníku (zevnitř)

obr. 12 výšivka okolo průkrčníku

obr. 13 detail výšivky lemu rukávu

obr. 14 detail částí vzoru látky s labutěmi obtočenými páskou z pohřebního oděvu snad Anny Falcké. In [2].

dámský teplý surcot

Fotografie realizovaného oděvu při nošení

obr 15 - 20 fotografie realizovaného oděvu při nošení

Seznam obrázků

1. celkový vzhled oděvu
2. švy okraje oděvu a kápě
3. klečící královna, rukopis Brusel ms9961-62 žaltář z Peterborough
4. rukopis BNL sign. ARUNDEL 83 žaltář Roberta de Lisle, fol. 124
5. rukopis BNL sign. ARUNDEL 83 žaltář Roberta de Lisle, fol. 124v
6. rukopis tzv. „Kassel Willehalm-codex“, Hessische Landesbibliothek Kassel, fol. 17v
7. rukopis cpg 848 (tzv. Codex Manesse), Heidelberg. (č. 006)
8. rukopis cpg 848 (tzv. Codex Manesse), Heidelberg. (č. 064)
9. střih realizovaného oděvu
10. vzhled hlavní látky
11. vzhled podšívky, ohraňovací a zpevňovací šev průkrčníku (zevnitř)
12. výšivka okolo průkrčníku
13. detail výšivky lemu rukávu
14. detail části vzoru látky s labutěmi obtočenými páskou z pohřebního oděvu snad Amy Falcké. In [2].
15. - 20. fotografie realizovaného oděvu při nošení

Fotografie provedeny fotoaparátém NIKON D70, foto autor.

Prameny a literatura

- [1] Voda, P.: Realizační zpráva. Metodika dokumentace realizace historického oděvu. Elektronický dokument, Bohuslavice, 2012, 3s.
- [2] Bravermanová, M.: Fragment pohřebních šatů z závoj, tzv. krasice z rakve českých královen z královské hrobky v katedrále sv. Víta. In: Archaeologia historica 36/2011/2, Masarykova Univerzita, Brno, 2011, s. 593-624.
- [3] Žaltář z Peterborough, rukopis královské knihovny v Bruselu sign. ms. 9961-62 (olim 1533). In: http://belgica.kbr.be/fr/coll/ms/ms9961_62_fr.html (cit. 23.10.2013).
- [4] Žaltář Roberta de Lisle, rukopis BNL sign. ARUNDEL 83, fol. 124 a 124v. In: <http://www.imagesonline.bl.uk/> (online, cit. 15.6.2008).
- [5] Codex Manesse, rukopis sign. cpg 848, univ. knihovna Heidelberg: elektronický dokument in: <http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/cpg848/> (cit. 21.9.2009)
- [6] Willehalm, Kassel: elektronický dokument in: <http://orka.bibliothek.uni-kassel.de/viewer/image/1300457892891/1/> (přístup 11.11.2012)
- [7] Realizační zprávy oděvů 14. století. Archiv autora: elektronicky in: <http://www.posadow.webnode.cz>

Diskuse

Oděv dobře odpovídá našim představám o dobovém odívání na přelomu 13. a 14. století. Je pohodlný, teplý, funguje podle původní představy. Vyšívání bylo pracné, výsledný efekt je lepší než u mužského protějšku, kde byla jako ozdoba použita karetkovaná páska.

Závoj je použitelný pro konstrukci tohoto typu účesu, použitý způsob aranžování však není ideální a bude zřejmě třeba na něm dále pracovat.